

TEATTERIKORKEAKOULU
TEATERHÖGSKOLAN

2012

OPINNÄYTETYÖ

Intuitiivinen ohjaaja

Kohtauksia Kokeilleesta

SANNA SAARELA

+

TEATTERIOPETTAJAN MAISTERIOHJELMA

TEATTERIKORKEAKOULU
TEATERHÖGSKOLAN

2012

OPINNÄYTETYÖ

Intuitiivinen ohjaaja

Kohtauksia Kokeilleesta

SANNA SAARELA

TEATTERIOPETTAJAN MAISTERIOHJELMA

TIIVISTELMÄ

Päiväys 26.3.2012

TEKIJÄ Sanna Saarela		KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Teatteriopettajan maisteriohjelma	
KIRJALLISEN OSION/TUTKIELMAN NIMI Intuitiivinen ohjaaja		KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ & LIITTEET 41 sivua ja kolme liitesivua	
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI Kokeillut			
SÄILYTETTÄVÄ MATERIAALI Kirjallinen opinnäytetyö			
Opinnäytteen saa julkaista verkossa	Kyllä ☒ Ei ☐	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista verkossa	Kyllä ☒ Ei ☐
"Intuitiivinen ohjaajaa – Kohtauksia Kokeilleesta" pohtii intuitiota ohjaajan ja opettajan työvälineenä. Teksti käsittelee intuition ilmenemistä eri muodoissa ja pyrkii pääsemään kosketuksiin subjektiivisen intuition syntyyn. Työn tarkoitus on herättää ajatuksia sosiaalisen älyn ja intuition mahdollisuuksista ohjaustilanteissa ja tuoda julki ohjaajien "salattua tietoa". Työssä käsitellään "Kokeillut" –esityksen prosessia ja kirjoittajan oman ohjaajuuden kehittymistä intuition näkökulmasta dialogissa kolmen ohjaajan ja alan kirjallisuuden kanssa. Aineistona opinnäytetyössä käytetään ohjaajien haastatteluja, muutamaa alan teosta sekä kirjoittajan omia kokemuksia. Opinnäytetyö haluaa nostaa intuitiivisen ajattelun ja tunneälyn samalle viivalle järjellisen ja loogisen ajattelun kanssa. Molemmat ovat tarpeellisia ohjaajan työssä.			
ASIASANAT Teatteri, draamapedagogiikka, intuitio, emotio, tunneäly			

Sisällysluettelo

<i>Johdanto</i>	9
<i>Turku</i>	11
<i>Tuntevat aivot</i>	13
<i>Tunneäly</i>	15
ENNAKKOLUULOT TUNNE-ÄLYN ESTEENÄ	16
<i>Intuitio</i>	18
INTUITIO OHJAAJAN TYÖKALUNA	19
INTUITIO JA HORMONIT	22
<i>Intuition edellytykset - eli haastattelujen tuloksia</i>	24
TURVALLISUUS	24
VALMISTAUTUMINEN	26
LUOTTAMUS	28
EPÄVARMUUS	32
INTUITION ONGELMAT	34
<i>Itsetuntemus</i>	37
EMPATIA	38
TUNTEIDEN KOULUTTAMINEN	39
<i>Loppusanat</i>	41
<i>Lähdeluettelo</i>	42
<i>Liite 1.</i>	43

Johdanto

Ohjauksen, kuten opetuksenkin, lähtökohtana minulla on kyky ymmärtää. Edes jotain. Edes jostain, yhteiskunnasta, teatterista, opettamisesta, itsestä, esiintyjyydestä, konventiosta, tilasta... Joskus ymmärtäminen on hyvinkin konkreettista ja kokonaisvaltaista, toisinaan taas todella häilyvää vailla tarttumapintaa. En tavoittele ymmärrystä päämäärätietoisesti vaan jollakin toisella tasolla, kutsun sitä tässä intuitiiviseksi tasoksi.

Ohjauksessa pyrin korkealaatuiseen dialogiin vähintään itseni kanssa, mielellään myös muiden. Minusta teatterin tekeminen on jatkuva opin polku ja rakentava dialogi merkitsee minulle matkalla oloa kohti ymmärtävää oppimista. Minua onkin aina kiinnostanut se hetki, kun ymmärrys syntyy. Minulla se on usein salaman nopea hetki, jolloin jokin tilanne selkiytyy. Ymmärrys saattaa myös syntyä pidemmällä aikavälillä, hitaasti hämärästä hahmottuen. Molempia tilanteita kutsun intuitioksi. Ohjaajana olen aina luottanut juuri noihin ymmärryksen selkeisiin hetkiin joten ajattelen olevani intuitiivinen ohjaaja.

Vasta Teatterikorkeakoulun aikana olen miettinyt ohjaamistani syvemmin. Jätän mielelläni paljon päätöksiä ohjaustilanteeseen, eli kommunikaatiotilanteeseen näyttelijöiden kanssa. Tällöin päätökset hyvinä hetkinä aivan kuin luiskahtaa itsestään oikeille kohdille. Luotan itseeni ohjaustilanteessa ja uskon asioiden ratkeamiseen hetkessä. Tämä ei tarkoita, että väheksyisin taustatyötä. Olen kokeillut monenlaisia esityksen lähestymismalleja nimenomaan taustatyön laatua ja määrää vaihtelemalla. Intuitiivinen työskentelytapa, joksi sitä tässä nyt kutsun, tuntuu minusta itselleni sopivimmalta.

Ohjasin taiteellispedagogisen opinnäytteeni ”Kokeillut” yhdessä kollegani Suvi Auvisen kanssa Turun Ammattikorkeakoulun teatteri-ilmaisun ja nukketatterin ensimmäisen vuoden opiskelijoille. ”Kokeillut” oli ennen kaikkea matka yhdessä opiskelijoiden kanssa heidän konventioiden ja tabujen maailmaan, jonka lopputuloksena oli yksi esitys.

Lähtökohtamme kurssin/esityksen suunnittelussa oli hyvinkin intuitiivinen työskentely. Loimme raamit kurssille, päätimme suurimman osan kurssimateriaalista, sekä työtavan. Emme lyöneet lukkoon aihetta, emmekä edes ajatelleet esityksen tyyliä ennen kuin tapasimme oppilaat ensimmäisen kerran.

Produktio oli hyvin intensiivinen ja monivaiheinen. Uusia elementtejä minulle oli työparin kanssa työskentely sekä suuri ryhmäkoko (32 oppilasta). Myös kaukana kotoa työskentely vaikutti minuun odottamattomalla tavalla. Intuitiivinen työtapani oli siis haasteen edessä, kun ymmärrettävinä olivatkin oppilaat, työpari, koulun muu henkilökunta ja oma opinnäyteohjaajani. Käsittelen tässä työssäni Turun ohjauskokemusta nimenomaan intuition näkökulmasta. Sen lisäksi haastattelin puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä kolmea ohjaajaa intuition merkityksestä heidän työssään ja tutustuin kirjallisiin lähteisiin intuitiosta ja tunneälystä.

Haastateltavina olivat: mies 40 v. (teatteritaiteen maisteri, näyttelijä, teatteriopettaja, ohjaaja), nainen 40 v. (filosofian maisteri, ohjaaja), mies 32 v. (teatteri-ilmaisun ohjaaja, teatteriopettaja). Haastateltavat valitsin kokemuksen ja erilaisten taustojensa kiinnostavuuden vuoksi. Tästä eteenpäin erotan haastateltavien lausunnot iän ja sukupuolen mukaan.

Turku

Teimme taiteellispedagogisen opinnäytteemme taiteellisen osion kollegani Suvi Auvisen kanssa Turun Ammattikorkeakoulun teatteri- ja nukketatterilinjoiden 1. vuosikurssin opiskelijoiden kanssa keväällä 2011. Viittaen työhön tästä eteenpäin käyttämällä ilmaisua ”Turku” tai ”opinnäyte”.

Päälähtökohtana kurssille oli oman taiteilijan tien etsiminen ja tutkiminen. Valitsimme työtavaksi hyvin intuitiivisen tavan, eli pyrimme jättämään suunnittelua paljon harjoitusajalle ja antamaan oppilaiden valintojen vaikuttaa kurssin suuntaan. Kurssin tavoite oli myös valmistaa esitys.

Tapasimme ryhmän ensimmäisen kerran 13.12.2010, jolloin pidimme orientaatio- ja tutustumispäivän ja jaoimme kurssin materiaalit ja kirjalistan. Valitsimme kurssin ”oppikirjoiksi” Julian Cameronin ”Tie Luovuuteen” sekä Anne Bogartin ”Ohjaaja Valmistautuu”. Vapaaehtoisena kirjana oli Italo Calvinon ”Kuusi muistiota ensi vuosituhannelle”.

Tammikuussa aloitimme ”hartioistamme”, pohdimme minkälaisilla hartioilla kukin teatterintekijänä seisoo. Mitä teatterihistoriassamme on sellaista, mikä kiinnostaa tällä hetkellä ja mistä voisi ammentaa lisää. Mikä on vaikuttanut minuun teatterintekijänä? Kukin etsi kiinnostuksen kohteestaan materiaalia ja toteutti ryhmissä ”hartia-demot”.

Tutkimme omia konventioita teatterintekijöinä, sekä länsimaisen teatterikentän vallitsevia konventioita. Teimme myös yhteisiä konventioiden rikkomisen matkoja kaupungilla.

Harjoittelimme ohjaajan omaa ääntä tekemällä lyhyistä tekstinpätkistä pieniä esityksiä. Tyyli oli vapaa ja ohjaajat saivat kokeilla erilaisia, itselle epätyypillisiäkin ohjaustapoja.

Liikuimme koko ajan kohti suurempaa yksilötyöskentelyä, minkä tarkoitus oli etsiä joku oma teatterin tekemisen konventio ja lähteä rikkomaan sitä, sekä valita aiheeksi joku oman mukavuusalueen ulkopuolella oleva aihe. Aihe johon tarttuminen ei ole liian helppoa. Korostimme koko ajan kaikissa

tehtävissä itsetuntemuksen tärkeyttä ja mahdollisuutta valita aina, kuinka syvälle tehtävään haluaa uppoutua. Kaikissa tehtävissä oli mahdollisuus valita oma panos.

Kokeilimme myös erilaisia ohjauksen tapoja, ohjasimme pienryhmissä, koko ryhmän kesken, yksityistunneilla, kokeilimme erilaisten paikkojen vaikutusta tulokseen, erilaisten ohjeen antamistapojen vaikutusta oppilaisiin, käytimme yllätyksen metodia, jotta päämäärä ei olisi selkeä, vaan hetkessä tekeminen tärkeämpää.

Kokemus oli kaikin puolin kiinnostava, miellyttävä ja raskaskin. Opin paljon itsestäni ohjaajana, ryhmästä ja sen voimasta, mutta ennen kaikkea tiimityöskentelystä ja intuition mahdollisuudesta. Käsittelen kokemuksiani seuraavassa. Liitteenä on kurssin päätteeksi tehdyn ”Kokeillut” esityksen käsikirjoitus.

Tuntevat aivot

Intuitioon ja tunneälyyn pohjautuva päätöksenteko tuntuu usein vaikealta perustella loogisesti tai järkipäisesti. Siksi onkin tärkeää tarkastella ihan ensimmäiseksi aivojen toimintaa ja sitä miten tunnealueet kietoutuvat kaikkiin aivokuoren alueisiin. Golemanin mukaan ”juuri sen vuoksi tunnekeskuksilla on tavattoman suuri valta säädellä aivojen muiden osien toimintaa - eivätkä järkeilevät keskukset ole mikään poikkeus”. (Goleman, 1995, 28)

Ihmisen aivoissa sijaitsee manteliumake, joka on erikoistunut nimenomaan tunneasioihin. Mikäli manteliumake ei jostain syystä toimi, syntyy ihmiselle täydellinen tunnesokeus. Tämä tarkoittaa, ettei hän osaa laisinkaan arvioida tapahtumien tunteellista arvoa. Jos asioilla ei ole tunnearvoa, niitä on mahdotonta käsitellä. Ilman manteliumaketta ihminen ei tuntisi mitään, eikä myöskään tunnistaisi edes lähimpiä ihmisiä. Näin ollen manteliumake on sekä tunnemuistin, että merkityksen varasto: ilman sitä, ei millään ole henkilökohtaista merkitystä. (Goleman, 1995, 33)

Manteliumake auttaa aivoja myös muistamaan tunnelatauksen sisältäneitä tapahtumia. Mitä voimakkaammin manteliumake toimii, sitä voimakkaampi muisto on. Vaikeuksia tässä aiheuttaa se, että manteliumake saattaa usein antaa väärää informaatiota. Tunnemuistin varastona manteliumake vertailee tapahtumia aikaisempiin kokemuksiin. Vertailu on assosiatiivista, joten jos uusi kokemus viittaa edes osittain vanhaan tunnemuistissa olevaan kokemukseen, uhkaan, vetää manteliumake siitä summittaisen johtopäätöksen vajavaisten tietojen perusteella. Tällöin käynnistyy manteliumakkeen hälytin, vaikka uusi tapahtuma ei olisi lainkaan uhkaava. Tämä johtuu siitä, että monet tunnemuistikuvista on peräisin elämän ensimmäisiltä vuosilta.

Manteliumake-etuotsalohko muodostavat järjen ja tunteen kohtauspaikan. Siellä syntyy myös sekä negatiiviset että positiiviset ajatukset, eli merkitykset. Tämän takia tunteet ovat välttämättömiä järkevien päätösten tekemisessä. Ne ohjaavat päätöksentekoa ja mahdollistavat näin ajattelun, tai haittaavat

sitä ratkaisevasti. Tämä pätee myös toisin päin, koska järjellä on myös painava sana sanottavana tunne-elämässä.

Ihmisellä on siis tavallaan kahdet aivot, kaksi mieltä - ja kaksi erilaista älyä: järkevä ja tunteva. Ihmisen menestys elämässä riippuu molemmista - ÄÖ:n lisäksi tarvitaan myös tunneälyä. Järki tosiaankin toimii vajavaisesti ilman tunneälyn apua. Tämä kääntää pääläelleen vanhan käsityksen järjestä ja tunteesta. Emme halua kukistaa tunteita ja nostaa järkeä oikealle paikalleen, sen sijaan haluamme saattaa ne sopivaan tasapainoon. Vanhan ajattelutavan mukainen ihanne oli tunteiden painolastista vapautettu puhdas järki. Uuden ajattelun mukaan meidän on pyrittävä kohti pään ja sydämen sopusointua. (Goleman, 1995, 50)

Tunneäly

Perinteisesti älykkyyden mittarina on pidetty jonkin tieteenalan huippuosaamista, esimerkiksi matemaattisia taitoja. Nykymaailmassa ei mielestäni pelkällä tiedolla ja osaamisella enää pärjää, vaan tarvitaan myös vuorovaikutus- ja tiimityöskentelytaitoja.

Tunteiden merkitystä on väheksytty rationaalisessa maailmassamme vuosisatojen ajan. Me, kuten esivanhempammekin, olemme mielellämme painottaneet kuvaa itsestämme järki-ihmisinä. Tunteista ei yhteiskunnassamme ole puhuttu kuin ehkä varoittaen, säälien ja ylenkatsoen. Yleensä kuitenkin valintojemme perimmäiseltä taustalta löytyvät tunteet. Meitä motivoivat ja toimiamme ohjaavat mielihyvän tai mielipahan tunteet, jotka seuraavat päätöksiämme. Tunneälykäs ihminen pystyy tunnistamaan itsessään heränneet tunteet ja ymmärtää myös muiden ihmisten sielunelämää. Tähän nojaten hän rakentaa vuorovaikutustaitonsa ja kykynsä toimia osana ryhmää. Tunneälykäs henkilö pystyy hyödyntämään valinnoissaan ja toiminnassaan tunteita ja tunnetietoa.

Käytännössä tunneäly on arkijärkeä. Mutta ”Neurobiologisesti jokainen ihminen saa syntymälahjaksi tunneominaisuudet, joista on ollut ihmiskunnalle hyötyä viimeisen 50 000 sukupolven ajan - viimeisen 500:n saati viiden sukupolven perinnöllä ei ole mitään merkitystä. Hitaat kankeat evoluutiovoimat, jotka ovat muovanneet tunteitamme, ovat työskennelleet miljoonien vuosien ajan: viimeiset 10 000 vuotta joiden aikana kulttuuri ja teknologia ovat kehittyneet ennennäkemättömällä tavalla ja ihmisten lukumäärä on kasvanut viidestä miljoonasta viiteen miljardiin, eivät juuri ole ehtineet vaikuttaa tunne-elämämme biologisesti määräytyviin kaavoihin.” (Goleman, 1995, 22)

Tämä selittää sen, miten voimakkaita alkukantaisia vaistoja minussa herää myös ohjatessa. Minussa on mm. hyvin voimakas suojeleuvaisto, joka kuohahtaa välillä yllättävissäkin tilanteissa. Olen esimerkiksi työssäni Riihimäen Nuorisoteatterin toiminnanjohtajana ollut sisareni työnantajana. Kun siskoni pahoitti mielensä vierailevan ohjaajan välinpitämättömyydestä, ei reaktioni ollut kovin toiminnanjohtajamainen. Jouduin todella

hillitsemään itseäni, etten olisi juossut aggressiivisesti puolustamaan siskoani. Tällaisiin hetkiin on hyvin vaikea reagoida järjellisesti, vaikka usein saankin tunteen nopeasti kuriin, ainakin jos se osoittautuu aiheettomaksi. Intuition toteutumiseen tarvitaan mielestäni tunneälyä ja sosiaalisia taitoja, mutta myös taitoa erottaa intuitio tunnekuohusta.

ENNAKKOLUULOT TUNNE-ÄLYN ESTEENÄ

Ennakkoluulot opitaan ja aikaisessa vaiheessa ja tästä syystä niistä on kovin vaikea päästä eroon. ”Ennakkoluulojen tunnepohja opitaan jo lapsuudessa, kun taas uskomukset, joilla niitä yritetään oikeuttaa, tulevat myöhemmin.” (Goleman, 1995, 197)

Minulla on ollut koko elämäni sellainen käsitys, että tulen paremmin toimeen poikien kuin tyttöjen kanssa. Tämä on ennakkoluulo, joka mielestäni on saanut alkunsa siitä, että minun parhaat ja ainoat ystävät lapsuudessa olivat poikia. Tytöt myös kiusasivat minua koulussa, joka vielä vahvisti tätä ajatusta. Tämähän ei tietenkään ole kovin vakava ennakkoluulo, varsinkin kun olen sitä käsitellyt elämäni varrella usein. Mutta mieluummin poikien kanssa työskentely vaikuttaa valintoihini myös tiedostamatta, jos en kiinnitä siihen huomiota. Olen perustellut sitä itselleni niin, että pojat ovat suorempia ja rehellisempiä. Kuulostaa kovin yleistävältä ja todennäköisimmin tällainen ennakkokäsittely johtaisi minua epätasa-arvoiseen suhtautumiseen tietyissä tilanteissa.

”Tunnekyvyistä on tässäkin suhteessa etua, etenkin koska sosiaalisesti kyvykkäät tietävät millä tavalla ennakkoluuloihin voi puuttua rakentavasti. Lyhyesti sanottuna on käytännöllisempää tukahduttaa ennakkoluulojen ilmentymät kuin käydä itse asenteiden kimppuun; kaavamaiset ennakkokäsitteet muuttuvat hyvin hitaasti, jos lainkaan.” (Goleman, 1995, 199)

Suvin kanssa puhuimme työskentelyn aikana paljon ennakkoluuloista ja siitä miten ne vaikuttavat suhtautumiseen opiskelijoihin. Molemmat löysivät tiettyjä piirteitä, jotka oppilaissa ärsytti tai herätti närkästystä, ilman että tunteelle oli oikeasti mitään järjellistä syytä. Tunne saattoi tulla todella pienistäkin asioista, kuten kävelytavasta, puhetyylistä tai vaikka

pukeutumisesta. Ennakkoluulot toimivat myös toisin päin. Joistain oppilaista tuli heti sellainen olo, että on kiinnostavaa tutustua ja ensivaikutelma oli positiivinen. Tämän tiedostaminen on minulle ohjaajana hyvin tärkeää. Lähtökohtaisesti toivoisin pystyväni suhtautumaan oppilaisiini tasa-arvoisesti.

Ennakkoluulot ovat myös intuition tiellä. Koska mieleni ei toimi vapaasti vaan on rajoittunut. En näe kaikkia mahdollisuuksia, jos lokeroin asiat jo valmiiksi.

Intuitio

”Ainoastaan sydämellään näkee hyvin. Tärkeimpiä asioita ei näe silmällä”
(de Saint-Exupery 1944, 72)

Chicagon yliopiston tutkijan J. W. Getzelsin mukaan useimmat menestykselliset taiteilijat eivät tuntuneet tietävän, mitä he tekevät, ennen kuin taideteoksen muoto ilmaantui esiin suhteellisen myöhäisessä vaiheessa prosessia. ”He eivät voi sanoa, mitä kuva esittää, mutta heidän käyttäytymisensä osoittaa, että jollakin tasolla päämäärä on täysin selvä.” (Goldberg 1985, 157.)

Philip Goldberg (1985, 29) on kirjassaan määritellyt intuition tulevan latinan sanasta *intueri*. Hänen mukaansa termin perusmerkitys on: ”kyky tietää suoraan, käyttämättä rationaalisia prosesseja”. Tämä vastaa omaa käsitystäni intuitiosta. Mutta, jos rationaalisia prosesseja ei käytetä, onko järki kokonaan poissa pelistä? Onko järki intuitiolle vastakkainen tapa saada tietoa? Goldbergin (1985, 31) mukaan: ”Rationaalisuuden on sanottu sekä edeltävän että seuraavan intuitiota, eli nämä kaksi tiedon käsittelyn muotoa toimivat yhteistyössä.”

Philip Goldberg puhuu kirjassaan Intuition voima siitä, kuinka nyky-yhteiskunnassa ei tarpeeksi kannusteta esimerkiksi koulussa siihen, että oppilaat voisivat toimia intuitiivisemmin. Rationaalista tietoa ja osaamista arvostetaan. Samoin rutiininomainen ulkoa muistaminen ja sääntöjen mekaaninen soveltaminen ongelmiin on tavanomaista. Tämänkaltaisen asenne väheksyy ei-verbaalisia ajattelumalleja, jotka liittyvät intuitiiviseen ajatteluun. (Goldberg, 1985, 223). Usein myös lopputulosta arvostetaan paljon enemmän kuin itse tekemisen tai oppimisen prosessia. Myös Richard Järnefelt on pohtinut kirjoituksissaan opetuksen heikkouksia suhteessa intuitioon. Hänen mukaansa teoreettisuus ja analyyttisyys ovat nykyisen opetuksen suurimmat virheet. Tietoa vastaanottaessa ei koskaan opi ainoastaan asiaa, josta oli kyse, vaan myös tavan ajatella. (Järnefelt 1996, 9)

Käsitteenä intuitio on siis vanha. Filosofit ja ajattelijat ovat kautta aikojen tutkineet sen luonnetta ja määritelleet sitä uudelleen. Esimerkiksi filosofi Benedictus Spinozan tietoteoria jakaa tiedon kolmeen tasoon: havaintoihin, ajatteluun ja intuitioon. Hän pitää intuitiivista tietoa tiedon korkeimpana asteena. Hän määrittelee intuition ihmisen omana oivalluksena, kokonaisuuden ja sen osien tajuamisena. (Spinoza, 2000, 89-90 ref. Koivunen). Intuitio on siis tietynlainen tiedonantojärjestelmä, jonka avulla saamme tietoa itsestämme. Se antaa vaihtoehtoisia tapoja tarkastella kyseessä olevaa asiaa.

INTUITIO OHJAAJAN TYÖKALUNA

”Intuitio on psyykkisen toiminnan eli intentionaalisuuden tulosten havaitsemista.”

Tony Dunderfelt (2010)

Intuitio on minulle hiljaista, salaista tietoa, joka ei rajoitu pelkästään ajatteluun vaan se on kokonaisvaltaista kokemista ja ymmärtämistä. Elämäkokemuksen kautta intuitio kehittyy. Suomalaisen sivistyssanakirjan (1992, 164) mukaan intuitio on välitön oivaltaminen ilman päättelyä tai kokemusta, vaistonvarainen tajuaminen. Minulle oma intuition käyttö on arkea, se vaikuttaa moneen osa-alueeseen elämässäni ja teen yleensä suurimmat päätökset luottaen intuitioni ääneen.

Näytelmän maailma rakentuu oman intuitiivisen ajatteluni kautta. Annan omille mielikuvilleni oikeuden olla oikeassa. Ajatukset ja oivallukset syntyvät kohtausta tehdessä. Minä näen myös selkeät kuvat mielessäni muutamista kohtauksista. Kuvat ovat hyvin visuaalisia, eikä niissä välttämättä tapahdu mitään. Mutta näitä kuvia kohti menen ohjatessani. Jos ohjauksessa syntyy pattitilanteita, annan tilanteelle aikaa ja usein ratkaiseva kuva tulee mieleeni jossain vaiheessa. Ennen harjoituksia näen myös usein esityksen lopun tai alun, jonka pohjalta lähdän rakentamaan esitystä.

Haastatteluja litteroidessani hämmennyin siitä, että vaikka haastateltavani ovat minun näkökulmastani hyvinkin erilaisia ohjaajia, oli heidän intuitiokokemuksensa hyvin samankaltaisia. He myös määrittelivät sanan ”intuitio” samalla tavalla.

Intuitio on just tätä. Se tarkoittaa ohjaustilanteessa sitä että mä en tavallaan koita viedä näyttelijää omaan haluamaani vaan koitan katsoo mitä hän tarjoo ja luotan siihen intuitiooni siinä että se on tavallaan mahdollista että se tulee olemaan toisen näköinen kuin se kuva mun päässä ja sitten siihen että mä harjoittelen koko ajan sitä että mä meen valmistautumattomampana harjoitustilanteeseen, että se tavallaan vielä enemmän vahvistuis se hetkessä keksiminen. Koska tavallaan tää työ on tuonut sellasen rutiinin mukanaan että mä en pelkää epäonnistumista tai sitä et jos mä en näe. On siis vaan sellasia päiviä etten näe mitään, niin mä en pelkää sanoa sitä.

Nainen 40 v.

Tulee mieleen intuition kavereita: näkyjen näkeminen, profetoiminen... Se on jotain salattua viisautta. Ja miks se on salattua... Aika on tapa estää ihmistä saamasta heti kaikkea haluamaansa. Ja intuitiossa on sama se että se on salattua. Koska jos mä näkisin heti kaiken rakkauden ja viisauden niin mähän kärventyisin: Valaistuneet. Se on niinkun edessä päin. Ajattelen tätä yli elämän mittaisena asiana. Että ollaan koko ajan menossa samaan paikkaan. Me olemme tulleet tänne tuolta oikeasta kodista leikkimään ja opiskelemaan ja kun aika on, niin siirrymme jälleen sinne oikeaan kotiin. Niin näin mun täytyy intuitiivisesti uskoa johonkin. Ja tietysti se intuitiokin rakentuu kaikista pienistä palasista mitä on menneisyydessä kokenut tai tulevaisuudessa näkyinä nähnyt.

Tai sit intuitio on sitä että mä en tajua jotain tilannetta, mutta se tuntuu intuitiivisesti tosi tärkeältä. Se on merkki siitä, että minun täytyy tätä taiteilijana vielä kelata tätä asiaa. Että tää on niin kuin kuvaus siitä salatusta tiedosta, että se ei varmaan olis salattua jos osais vana niinkun käyttää älliään. Olis fiksumpi. Mut ku ei aina osaa, varsinkaan kiireessä.

Mies 38 v.

Intuitio on ensimmäinen ajatus tai tunne mikä sulle tulee jostain asiasta. Sen joko hylkää tai sit sen hyväksyy ja ottaa käyttöönsä. Se ensimmäinen ajatus syntyy aikaisemmista kokemuksista, opeista, mitä sulle on sanottu ja jotain tällönsä alkukantaisia vaistoja. Ihan kaikki tälläset symboliikka, värit,

kaikki mikä vaikuttaa. Voi tulla tuhat asiaa samaan aikaan. Ja aina ei ollenkaan pysty ees määrittelemään että mistä tää olo tulee, mutta siihen voi aika usein kyllä luottaa.

Mies 32 v.

Huomionarvoista oli myös se, että kaikki pitivät intuitiota ohjaajalle tärkeänä työkaluna. Kaikki haastateltavat käyttävät intuitiota työvälineenä ja luottavat omaan intuitioonsa ohjaustilanteissa.

Ohjaaja tarvitsee ehdottomasti intuitiota, silloin syntyy kaikki parhaat, pienet, ihanat jutut. En usko että tulee hyviä juttuja jos oot kaiken suunniteltu päässä ja sitten vaan yrität toteuttaa sen näyttelijöillä. Eikä se oo luova prosessi, jos näyttelijät yrittävät vaan toteuttaa sun visiota. Ja siinä on niin paljon liikkuvia osioita ja jos sä yrität puskea siihen jotain niin siitä tulee kauhean raskas prosessi.

Luotan tosi paljon intuitiooni, mutta täytyy kuunnella myös järkeä. Että usein luotan kyllä ekaan intuitioon, mutta annan tilanteen mennä pidemmälle, että asia varmistuu. Intuitio on mun mielestä sekä järki että tunneasia, koska se on se mitä sun aivot tuottaa, se nopea pika-analyysi tilanteesta. Se on molempien yhdistelmä. Se on aivojen tuottama ensimmäinen analyysi tilanteesta.

Mies 32 v.

Intuitiossa tapahtuu se, että hetkessä mä tiedän jos joku on väärin, en välttämättä tiedä mikä se on, mut mä tiedän että se on väärin. Tai positiivisessa mielessä se voi olla joku kuva joka laskeutuu mun päähän niinku vaikka että tässä kohtauksessa tulee olla armo ja sit mä vaan teen sen. Intuitio saattaa olla sitä et se armo onkin vaan joku sellanen että mä vaan tiän sen, se voi olla jotain pientä. Niinku et nyt ton täytyy vaan laskea sen pää.

Mun mielestä ei voi ohjata jos ei oo intuitio, koska silloin sä suoritat jotakin, eikä teatteri eikä taide voi olla millään muotoa mikään suorite, niin silloin se intuitio on vaan siinä tilanteessa elämistä. Et se on osa sun ammattitaitoa, et sä et oo niin peloissas tai epävarma, ettei pelkää niin paljon. Toki pelkokin voi ajaa intuitio eteenpäin.

Nainen 40 v.

Anne Bogartin (2001, 60) mukaan ohjatessa on aistittava tilanne. Tuohon luovan teon hetkeen eivät kuulu hänen mukaansa analyysi, pohdiskelu ja arvostelu. Ne sijoittuvat hänestä aina ennen ja jälkeen tuon hetken. Bogart tarkoittaa mielestäni intuitiivista hetkeä.

Kuvat voi olla mitä tahansa kuvia, mut yleensä mä nään näytelmän alun ja lopun ja joskus saattaa olla niin ettei se loppu oo kirkas ja se mua piinaa.
Nainen 40 v.

INTUITIO JA HORMONIT

Olen huomannut, että intuitiivinen kyky toimii hyvin epäluotettavasti, ja epäsäännöllisesti. Siihen vaikuttaa väsymystila, stressi, oma elämäntilanne ja läheistenkin elämäntilanne. Katri Manninen kuvaa ”Minä Onnistun” - kirjassaan miehen ja naisen intuition eroja seuraavasti:
”Naisia pidetään miehiä intuitiivisempina. Tämä voi selittyä sillä, että tyypillisen naisen aivojen eri osat näyttävät olevan monipuolisemmin ja laajemmin verkottuneita toisiinsa kuin keskivertomiehellä. Tämä mahdollistaa nopean assosiaation niin tunteiden, ajatusten, kehon tunteiden kuin muistojenkin välillä.” (2010, 176)

Manninen myös jaottelee naisen kuukautiskierron parhaat vaiheet intuition kannalta. Heti kuukautisten jälkeen estrogeeni saa naiset ajattelemaan vaaleanpunaisten silmälasien läpi, ovulaation aikaan taas naiset ovat luovimmillaan ja ovulaation jälkeen mielialaa tasapainottavat progesteronit ottavat vallan. Aika ennen kuukautisia ja osin niiden aikana on intuitiivisesti kaikkein parasta aikaa.

Minusta tämä on kiinnostavaa, koska huomaan itsessäni hyvin voimakkaasti Mannisen kertomat kuukautiskierron vaiheet. Mikseivät siis hormonit vaikuttaisi myös intuition? Mutta tekeekö hormonit naisen intuitiosta epäluotettavamman kuin miehen intuitiosta vai terästäkö hormonit huomiokykyä entisestään?

Mitään yleispätevää teoriaa ei tähän asiaan varmasti löydy (niin kuin ei moniin muihinkaan tässä pohtimiini asioihin), mutta kiinnostavaa on miettiä

naisen ja miehen eroja tässäkin asiassa. Työskentelen tällä hetkellä läheisen mieskollegani kanssa samassa työpisteessä ja keskustelemme paljon huomionarvoisista asioista. Usein huomaan meidän kiinnostävän huomiota eri asioihin eri aikoina. Aistimme myös hyvin erilaisia tunteita oppilaistamme ja ajattelenkin usein meidän olevan hyvin toisiamme täydentävä työtiimi. Mutta voiko tätä asiaa tuoda yleiselle tasolle? Tuskin. Kaikkien hormonit ovat kuitenkin yksilöllisiä ja vaikuttavat yhtä yksilöllisesti päätelmiimme.

Intuition edellytykset - eli haastattelujen tuloksia

Tein haastattelut puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä, minulla oli viitteellisiä kysymyksiä, mutta haastateltavat saivat itse vapaasti kertoa omia ajatuksiaan aiheesta. Haastatteluista nousi monia samankaltaisia asioita, jotka jaoin viiteen ryhmään: turvallisuus, valmistautuminen, luottamus, epävarmuus ja intuition ongelmat.

TURVALLISUUS

Ongelma turvattomuuden kanssa elämisestä kiteyttää mielestäni paljon ohjaamisesta. Erityisen tärkeä oppi minulle on ollut se, että ohjaajana on opittava elämään kaaoksen ja keskeneräisyyden kanssa. Ohjaajaan kohdistuu usein paineita kaiken hallitsemisesta. Se ei kuitenkaan ole koskaan mahdollista. Olen oppinut, että tärkeämpää on hallinnantunne. Fake it till you make it! Hallinnantunne syntyy vahvasta luottamuksesta ohjaajaan, ryhmään ja sitä kautta valmisteilla olevaan projektiin.

Vastustusta oon kokenut tälläsissä tilanteissa, koska se epävarmuus alkaa jossain vaiheessa vaivata. Että jossain vaiheessa jos on tosi vellovaa ja vapaata eikä mitään lyödä lukkoon ni se alkaa ahistamaan. Eli on sitten sellanen tilanne käynyt että näyttelijät toivoo, että ohjaaja ottaa ohjia ja tarttuu asioihin.

Mies 32 v.

Prosessissa, jossa lopputuloksesta ei tiedetä tarkasti etukäteen, turvallisuuden tunteen syntyminen riippuu paljon ryhmän toimivuudesta. Ryhmäytyminen on siis olennaista. Turussa elin sellaisessa illuusiossa, että kun nukketeatteri ja teatterilinjat pääsevät tekemään ensimmäistä kertaa työtä yhdessä, heillä olisi valtava kiinnostus toisiaan kohtaan ja halu tutustua. Näin ei kuitenkaan ollut, vaan pikemminkin heidän välillään tuntui olevan suuri kuilu. Nukketeatterilaiset halusivat kuroa kuilua umpeen, mutta teatterilaiset eivät tehneet montakaan kädenojennusta heitä kohti. Palautteita lukiessani muutamat teatterilinjalaiset olivat kokeneet ryhmän eritasoisen kokemuspohjan olleen este tasavertaiselle kanssakäymiselle. Muutama

nukketeatterilaisista taas koki jo lähtökohtaisesti olevansa altavastaaajana. He olivat pudonneet teatterilinjan pääsykokeissa, jolloin heidät oli ohjattu nukketeatterilinjalle. Eriarvoisuus luo turvattomuutta, ylimielisyyttä ja kinaa. Ohjaajana eriarvoisuuteen on myös usein vaikea puuttua, koska yhteiskuntamme tasa-arvoon painostava malli pitää eriarvoisuuden ilmaukset nurkan takana ja poissa ohjaajan näköpiiristä.

Näyttelijän työssä pyrin siihen, että se olis turvallista, varmaa, suunniteltua ja harjoiteltua, jotta voi taas hypätä sitten tyhjän päälle.

Mies 40 v.

Huolimatta siitä, että ryhmässä oli pieniä ongelmia, se eteni kuitenkin vääjäämättä kohti omien konventioiden rikkomista ja tabujen syvällisempää tutkimusta. Palautteista päätellen jokainen kurssilainen hyppäsi tyhjän päälle, edes hetkeksi. Itsearviointinissa rohkeutta uskaltaa hypätä pidemmälle puitiin paljon. Useat kirjoittivat, etteivät oman elämäntilanteensa takia olleet halunneet hypätä syvemmälle, toiset tunsivat olevansa jo lähtökohtaisesti tyhjän päällä. Painotimme kurssilla nimenomaan oman kehon kuuntelua ja itsearviointia siitä, kuinka syvällisesti kunkin tehtävän toteuttaa. Aina oli mahdollisuus tehdä kevyemmin, mutta myös mahdollisuus mennä epämukavuusalueelle.

Jos olen vain intuitiivinen ohjaaja se alkaa vaikuttaa huonolla tavalla taiteilijamaiselta ja sitten tulee turvaton olla, ja näyttelijällä on aina turvaton olla.

Mies 40 v.

”Näyttelijällä on aina turvaton olla”... Ohjaajana ja opettajana minä toivoisin pystyväni tätä turvattomuutta helpottamaan. Toivoisin että pystyisin luomaan turvallisen ympäristön, missä voi rauhassa kokeilla ja mennä metsään. Monet Turun palautteista käsittelivätkin turvallisuutta ja sitä, että oppilailla oli ollut turvallista toteuttaa omia kokeilujaan. Olimme Suvin kanssa onnistuneet välittämään hyväksyvän ja luottavan vaikutelman, jonka ansiosta oppilaat uskalsivat. Mistä se vaikutelma sitten syntyy? Elimme Suvin kanssa paljon siinä hetkessä ja muutimme suunnitelmia lennosta, mikäli intuitiomme niin sanoi. Tämän ansiosta olimme varmasti hyvin läsnä jokaisessa

harjoitustilanteessa. Pyrimme myös henkilökohtaiseen kontaktiin kaikkien oppilaiden kanssa yksäreiden muodossa. Minä koen myös positiivisen palautteen ilmapiirin hyväksyväksi ja turvaa luovaksi. Kaikki vaikuttaa kaikkeen, mitä turvallisempi olo minulla on ohjaajana, sitä turvallisemman olon voin luoda ympärilläni.

Mietimme Suvin kanssa monta kertaa, miten Turussa asuminen vaikutti omaan intuition käyttöön ja olotilaan. Asuimme vuokraamassamme puutalossa arkipäivät ja matkustimme omiin koteihimme viikonlopuiksi. Vieraassa ympäristössä ”asuminen” vaikutti minuun ohjaajana niin, että jouduin keskittämään energiaani oman olotilan korjaamiseen. Koska ei ollut mahdollista mennä omaan kotiin palautumaan ja keräämään voimia, oli tehtävä töitä oman perusturvallisuuden tunteen säilymisen kanssa. Koti on minulle paikka, jossa pääsen kiinni itseäni ja se luo minulle rakastavan ja turvallisen kehän ympärille. En ollut osannut odottaa, että viikkojen muualla asuminen voisi vaikuttaa minuun sillä tavalla.

”Kodittomuus” vaikutti selvästi intuition herkkyyteen ja siihen miten hyvin pystyi aistimaan ison ryhmän lähettämiä sekalaisia ”signaaleja”.

VALMISTAUTUMINEN

Pohdimme haastateltavien kanssa paljon valmistautumisen ja valmistautumattomuuden suhdetta intuition. Kuinka paljon voi jättää hetken varaan ja onko se osoitus rautaisesta ammattitaidosta vai laiskuudesta?

Valmistaudun niin, että herään öisin ja pohdin näytelmiä päässäni, mutta en kirjota hirveesti ylös esim. mitä mä teen ku meen opettamaan. Tykkään että se syntyy paremmin näyttelijöiden kanssa se juttu. Tykkään itse näyttelijänä, että siihen saa paljon vaikuttaa ja tehdä ja sitte sen takia oon omaksunut ohjaajanakin sen. Mä yleensä heitän jonkun idean sinne ja sit katotaan mitä syntyy.

Mies 32 v.

Taiteellista opinnäytettä tehdessämme tutkimme tietoisesti valmistautumisen ja valmistautumattomuuden suhdetta intuition. Halusimme muokata kurssia sitä mukaan, mitä oppilaat meille tarjosivat. Aluksi se tuntui vaikealta ja oli

monesti sellainen olo, että on hankalaa olla tyhjän päällä, vaikka kurssi ei ollut edes alkanut. Tiesimme, että tapaisimme oppilaat kerran kuukautta ennen harjoituksien alkua ja päätimme luottaa ryhmästä saamiimme impulsseihin. Ajattelin koko ajan, että tämä on nyt kokeilu valmistautumattomuudesta. Nyt kun katson sitä ajanjaksoa taaksepäin elämässäni, huomaan että me valmistauduimme todella paljon. Teimme paljon töitä kuukauden aikana ennen harjoitusten alkua, sekä kaikki illat ja vapaa-ajat kurssin aikana. Työskentelyssä säilyi hyvin intuitiivinen ote koko ajan ja tuntui välillä kuin olisimme olleet ” samoissa aivoissa” Suvin kanssa. Myös oppilaiden palautteissa luki, että he kokivat kurssin keskimääräistä paremmin suunnitelluksi ja he kokivat meidän tehneen paljon töitä kurssin eteen. Valmistautumattomuuden paradoksi.

Valmistaudun keskimääräistä vähemmän. Kyllä luen paljon tekstiä ja katson elokuvia ja luen myös kyllä sen teeman ympäriltä kirjallisuuttakin mutta se ohjaussuunnitelma on kovin hatara. Että se on lähinnä niin kuin kuvia joita mä nään. Jotkut niistä kuvista saattaa olla kovin kirkkaita ja jotkut on sellasia sumeita. Ja saattaahan se olla, että mä jopa valmistaudun enemmän ku aiemmin, mutta mä saatan mennä harjoituksiin tosi sellasena et mitäs täällä nyt tehtäis. Et jos mä oon vaikka tukossa ja se estää sitä näkemistä. Niin mä koitan vaan tyhjentää mun mielen, että mä näkisin mitä siinä tapahtuu. Ja joku treenikerta voidaankin vaan joutua keskittymään johonkin muuhun ku siihen kohtaukseen. Et vaikka keskustellaan koko harjoitus ku mun intuitio sanoo, että se on hyödyllisempää ku toistaminen. Nainen 40 v.

Näen yleensä mielessäni kuvia esityksestä ja moniin harjoituksiin menenkin vain sen kuvan kanssa. Kommunikaatiossa näyttelijöiden kanssa kuva saattaa hieman muuttua, mutta todella usein kuvat päätyvät sellaisinaan lavalle. Kuvat tulevat hyvin tarkkoina välähdyksinä mieleeni ja tartun niihin yleensä kiitollisena. Kuvat alkavat muodostua mieleeni jonkin ajan kuluttua työn aloittamisesta. Usein teen taustatyöstä suurimman osan alitajunnassani. Luen paljon asioita, jotka saattaa sivuuttaa aihetta hyvinkin läheltä, mutta harvoin enää teen valmiita kirjallisia ohjaussuunnitelmia. Hahmotan usein esityksen rakenteen useampaankin kertaan erilaisilla kaavioilla, mutta se sisällön tuottaminen jää harjoitustilanteeseen. Harvinaista Turussa ollessamme oli se,

että en osannut kuvitella tällaisen työskentelytavan toimivan kovinkaan hyvin ohjaajaparin kanssa, mutta kuvitelmani osoittautui hyvinkin vääräksi. Ajattelin aluksi, että meille voi tulla kommunikaatio-ongelmia erilaisen taustamme vuoksi. Todellisuudessa kävi kuitenkin niin, että opimme toinen toisiltamme tehdessä. Halusimme tehdä työtä yhdessä, mikä on myös hyvin tärkeä asia yhteisen kommunikaation löytymisessä ja säilymisessä.

Valmistaudun silleen että mietin monta vaihtoehtoa jo vuosi aikaisemmin ja sit ku tapaam oppilaat niin se päätös syntyy. Sit alkaakin sellanen intuitiomyrsky, et koko kesä menee siinä ja sitten syksyllä mä tarkastelen ja koko ajan kerään materiaalia tosi intuitiivisesti sieltä täältä, mikä vaan kiehtoo. Ja koska aikaa on niin paljon, niin sitä intuitioo voi käyttää tosi voimallisesti. No sitten joululoman jälkeen alkaa itse harjoittelu, jopa ehkä aika tavanomaista harjoittelua. Nyt tätä intuition määrää vois sanoa jopa telepatiaksi, koska teen just nyt sellasta proggista et on kaksi ohjaajaa. Ja mun pitää olla koko ajan sen toisen ohjaajan puolella, vaikka mä en ymmärtäis siitä mitään.

Mies 40v.

Valmistaudun ohjaamiseen intuitiivisesti. Luotan siihen, että minua johdetaan oikeaan suuntaan. Koen voivani luottaa aisteihini ja kommunikaatiotaitoihin. Johdatus on joskus niin voimakasta, että koen sen jopa tulevan jostain paljon suuremmasta kuin minä. Mutta uskon ja intuition yhteys onkin jo huomattavasti vaikeammin selvitettävissä, joten jätän sen suosiolla tämän teoksen ulkopuolelle.

LUOTTAMUS

Luottamus kohdan alle kuuluu monenlainen luottamus, itseluottamuksesta uskoon jostain suuremmasta. Minulle hyvä itseluottamus tulee siitä, että itse ymmärrän mitkä ominaisuuteni ovat vahvoja ja osaan hyödyntää niitä. Itseluottamus kasvaa tietenkin myös onnistumisten kautta. Suuri merkitys itseluottamukseen on myös omilla ajatuksilla, miten paljon itseään arvostaa ja kuinka paljon arvostusta saa lähimmiltä ihmisiltään. Koen, että jos minulla on heikko itsetunto, olen myös heikko ohjaaja. Kokemukseni mukaan ne kulkevat käsi kädessä.

Taiteellista lopputyötä tehdessä olin hyvinkin luottavainen ryhmään, itseeni ja kollegaani, mutta viimeisellä viikolla jotain muuttui. Olosuhteet vaihtuivat, opinnäytteen ohjaaja esitti epäilyksen esityksen valmistumisesta, iso ryhmä oireili, eikä yhteistyö sen sisällä tuntunut sujuvan. Menin hämilleni, vain hetkeksi, mutta se riitti aikaansaamaan kriisin. Koin, että minua kyseenalaistetaan, tunsin, että jotain on ryhmässä vialla, mutta intuitioni ei riittänyt asian tarkempaan analyysiin. Tuntui että tilanne oli hyvin paineistettu. Minun onneni oli se, että kollegani Suvi oli koko ajan kanssani. Meillä toimi kommunikaatio loistavasti ja toimimme dialogissa koko ajan. Koin, että Suvin luottamus minuun ei horjunut, minkä ansiosta pystyin kuitenkin toimimaan. Paineen alla ja kyseenalaistettuna ratkaisukyky tuntui olevan kuitenkin aika nolla. Ryhmässä paljastuneet ongelmat olivat isoja ja juuret tuntuivat olevan kauempana kuin tämä projekti. Emme nähneet muuta vaihtoehtoa kuin rutistaa esitys kasaan.

Epävarmuus on mun mielestä kaikissa ihmisissä. Mulla on hyvin vahva ammatillinen itsetunto. Ja se on tullu sitä kautta, että jokaisen tulee mennä välillä metsään ja että se on mielenkiintoisempaa kuin se että sä yrität vaan suorittaa jotain ja mä ajattelen, että teatterin tehtävänä on häiritseminen joten mä pyrin myös häiritsemään itteeni. Että epämukavuusalueella oleminen on sitä että mä tietoisesti tässä aristoteelisessa maailmassa pyrin pois päin siitä tietäen että mä tuun saamaan turpaan siitä tai et mä meen ihan reippaasti patetian alueelle jolloin mulle on helppo sanoa että sä oot naivistinen mutta ne on mulla kauheen tietoisia menoja sellaiselle alueelle, joka ei välttis oo musta aina kauheen kivaa. Se on nyt hallitumpaa ku nuorempana.

Nainen 40 v.

Meidän ”Kokeillut” esityksemme onnistui. Saimme hyvää palautetta katsojilta ja ohjaajiltamme. Myös omasta mielestämme esitys oli hyvin mielenkiintoinen ja hyvin kasattu. Mietin pitkään sitä, miksi esitys sitten onnistui? Olen aina ajatellut, että jos työryhmässä on paha olla, luottamusongelmia, se näkyy aina näyttämöltä ja vaikuttaa esityksen energiaan. Kun kuuntelin 40v. miehen haastattelua nauhalta ja luin oppilaittemme palautteita kurssista, ymmärsin mikä oli se kantava voima.

Että nyt pitää erottaa semmonen intuition käyttö ja sekopäisyys. Miten se erottaa? No, mä oon lukenut tosi paljon taustatietoa. Mä tiedän jopa August Strindbergin kikkelin koon, se on 16x4. Mä luulen et se neljä tarkoittaa paksuutta. Niin se on sama ku jos opettaja menee opettamaan tuntia, niin mitä tarkemmin on tehnyt sen suunnitelman niin sitä varmemmalla pohjalla sitä on. Luultavasti se ei onnistu, mut mitä tarkemmin mä oon sen rakentanut sen suunnitelman niin sitä helpommin mä pystyn siitä luopumaan. Mä en oo niin kauhuissani, mä luulen. Et se fakta on sitä, et mulla on se runko siihen tunnille, mutta kun joku kriisi tai ihmiset on kipeenä, niin kun mä oon ite varmempana, niin mulla on enemmän aikaa tehdä alitajuisia ja tajuisia havaintoja. Ja lukee sitä viestintää. Kyllä siihen intuitiiviseen työtapaan varmaan liittyy se, että on luottamus ja usko. Mulla täytyy olla luottamus johonkin, itseeni tai kun mulla se luottamus romahtaa, niin mulla on se työpari. Johonkin täytyy olla luottamus tai muuten mä ainakin tunnen oloni uhatuks. Et sit mä vaan runnon sen oman ideani läpi ja sit menee paljon ohi, kun ei käytä kaikkien ryhmäläisten sen hetkisiä vahvuuksia.

Mies 40 v.

Esityksemme onnistumisen kantava voima oli se, että jokaisella meistä oli kuitenkin luotto johonkin. Toiset luottivat itseensä, minä taas luotin kollegaani, omaan ammattitaitoon ja johonkin korkeampaan. Nainen 40v. sanoo haastattelussaan omasta luottamuksestaan seuraavaa:

Mulla on tällänen aikakäsitys, että aika ei oo lineaarinen, eli kun mä aloitan sen työn, niin mä ajattelen että se on jo valmis, että mun pitää vaan kävellä se matka siihen valmiiseen työhön. Ja tää ei siis tarkoita että mä tietäisin yhtään mitään tästä työstä. Tää poistaa multa pelkoa ohjausta kohtaan kun mä tiedän että se tulee valmiiks. Että tää mun keskeneräisyyden sietokyky on vuosien ja tän ajatuksen myötä kasvanut paljon.

Nainen 40 v.

Ohjaajana minulla täytyy olla luottamusta myös oppilaaseen ja näyttelijään. Minun täytyy myös arvostaa heitä, luottaa siihen, että he ovat oman kehonsa, mielensä ja tätä kautta tehtävänsä parhaat tulkit. Anne Bogart lainaa näyttelijä William Hurtia selittäessään luovan prosessin kahta mahdollisuutta,

hän kuvaa pelon tai luottamuksen ilmapiiriä. ”Ne jotka toimivat pelosta etsivät turvallisuutta, ne jotka toimivat luottamuksesta etsivät vapautta.” Bogart luottaa prosessiin, taiteilijoihin ja materiaaliin. Hän mainitsee, rakkauden, luottamuksen ja huumorintajun työn pelastaviksi tekijöiksi – luottamuksen työtovereihin ja luomistekoon harjoituksissa, rakkauden taiteeseen ja huumorintajun, jopa mahdottomien tehtävien edessä. (Bogart 2004, 93.)

Jussi Helmiseltä, Espoon Kaupunginteatterin johtajalta kysyin että mikä on ohjaajan tehtävä ja se sano monta tärkeätä asiaa mutta sit se sanoi, mutta ehkä kuitenkin tärkeintä on se, että osaa antaa aikaa toisen taiteilijan valmistumiseen.

Mies 40 v.

Tämä haastattelun pätkä sai minut ajattelemaan suhdettani Turun opiskelijoihin. Aika oli kurssillamme kortilla ja ryhmäkoko iso. Tästä johtuen monet oppilaista olivatkin kokeneet ajankäytön liian tiukaksi. He olisivat kaivanneet enemmän henkilökohtaista aikaa ja myös lisää aikaa tehtäville. Kurssimme oli hyvin tiivis ja jos tekisin uudestaan samankaltaisen jakson, valitsisin varmasti lisää aikaa tietyille tehtäville. Antaisin lisää aikaa asioiden synnyttämiselle myös ryhmän kesken. Tämä toki vaatisi sen, että ryhmäläisiä olisi puolet vähemmän. Huomaan, että intuitiollanikin on rajat. On vaikea aistia kolmenkymmenen ihmisen moninaisia tunteita.

Ohjaajaan pitää olla kova luotto. Että ohjaaja saa varmasti langat kasaan. Näyttelijälle kiva jos on varmasti vimpan päälle hiottu ja toimiva. Ohjaajan täytyy näyttää siltä että hän ainakin tulee tietämään jotakin. On vaikea sitoutua proggikseen, josta et mitään tiedä ja et osaa luottaa ohjaajaan. Ohjaajan tulee tulla itsevarmasti ja sanoo vaikka sitten ettei tiedä mitä tulee. Mutta varmasti.

Mies 32 v.

Ohjaajan työ on yleensä aika yksinäistä ja vaatii joskus ohjaajalta enemmän näyttelijäntaitoja, kuin ohjaajan kykyä. Olen samaa mieltä haastateltavan kanssa siitä, että ohjaajan ensimmäinen tehtävä, on luoda luottamussuhde ohjattavaan, niin että ohjattava ajattelee ohjaajan tietävän kaiken tarvittavan.

Tai ainakin, että hän tarvittaessa tulee tietämään. Minun kokemukseni mukaan kun ohjattavalla on luotto ohjaajaan, hän uskaltaa päästää irti, mennä epä mukavuusalueelle, luoda... Ja näin ollen mahdollistaa intuitiivisen työskentelytavan.

EPÄVARMUUS

Kaikissa haastatteluissa kävi ilmi, että epävarmuus on usein este intuitiolle. Jos ei usko itseensä tai osaamiseensa, se tyrehtyttää luovuuden. Myös oppilaiden/näyttelijöiden kokema epävarmuus voi olla esteenä hyvälle kommunikaatiosuhteelle. Tällöin intuitiivisille hetkille ei tunnu löytyvän aikaa eikä tilaa.

Epävarmuus ylittäänsä aiheuttaa vastustusta. Eli kun pitää ite tuottaa, vaikka tekstiä. Itseensä luottamattomuus.

Mies 32 v.

Epävarmuus synnyttää vastustusta. Jos minusta tuntuu, etten osaa tai jännitän jotain tilannetta, ensimmäinen ajatus on että en halua mennä sinne, enkä jaksa, eikä minua kiinnosta. Vastustan ajatusta. Usein tämä vastustus häviää heti kun vaan käyn toimeen, mutta aina se tulee.

”Vastustus voimistaa ja suurentaa ponnistusta. Vastarinnan kohtaaminen, esteen uhmaaminen tai vaikeuden voittaminen vaatii aina luovuutta ja intuitiota. Ristiriidan tiimellyksessä täytyy ottaa käyttöön uusia energian ja mielikuvituksen varantoja. Vastustuksen nujertaminen kehittää lihaksia - taiteilijan lihaksia. On harjoiteltava säännöllisesti, kuten tanssijan, pitääkseen lihaksistonsa kunnossa. Vastusten suuruus, joiden kanssa päätät kamppailla, määrää työn edistymisen ja syvällisyyden. Mitä suurempia esteet ovat, sitä enemmän ponnistuksesi muuttuu. (Bogart 2001, 150)

Bogart puhuu mielestäni nimenomaan omasta sisäisestä vastustuksesta. Miten voin voittaa oman kynnykseni. Mutta entä oppilaiden vastustus? Minä olen varsinkin nuorempana ohjaajana kokenut näyttelijöiden vastustuksen hyvinkin raskaana ja henkilökohtaisena. Olen tehnyt paljon työtä ymmärtääkseni ettei se ole aina huono asia ja että vastustus on ohjaajan kokoaikainen taistelukumppani. Ajattelin aiemmin, että en halua tehdä töitä

sellaisen ryhmän kanssa, jossa koen vastustusta. Nykyään se tuntuu lähinnä haasteelta. Mutta tämäkin liittyy hyvin paljon epävarmuuteen. Jos koen olevani vahvoilla ja varmana työstäni ja itsestäni, on helpompi kohdata epävarmuus ja vastustus muissa.

Mä luen vastustuksen luottamuspulana, se voi olla pelkookin tai omaa epävarmuutta, mut se on joka tapauksessa jonkinasteinen luottamus pula. Ja sen kans ei musta voi työskennellä, jos on luottamus pula. Mun mielestä vastustusta ei näyttelijän kuulu näyttää, sen ois seisottava sen esityksen takana. Se on musta pelottavaa ja ahdistavaa.

Nainen 40 v.

Turussa kokemamme vastustus viimeisellä viikolla oli ahdistavaa. Ryhmä työskenteli ja asiat meni eteenpäin, mutta vastustuksen/epävarmuuden/ahdistuksen ilmapiiiri oli aistittavissa. Olimme myös Suvin kanssa stressaantuneita ja väsyneitä, jolloin tuon vastustuksen kohtaaminen tuntui hyvin vaativalta. Mikäli olisimme olleet kaikissa ruumiin ja sielun voimissa, olisimme varmasti puuttuneet tilanteeseen selvemmin ja pyrkineet ratkaisuun jollain tavalla. Tällä hetkellä kun katson tilannetta taaksepäin, tuntuu, kuin se olisi ollut valtava ilmapallo meidän välissä. Pallo täyttyi pikkuhiljaa lisää ja valtasi alaa, mutta kukaan ei osannut kaivaa neulaa esiin ja puhkaista palloa.

Nykyään suhtaudun jo paremmin epävarmuuteen, ku on kokemusta ja teak auttoi siihen ku joutui opettamaan asioita joita ei osaa. Et aikaisemmin oli silleen et halus tietää tosi paljon siitä aiheesta mitä opetti, et olis ite siinä jotenkin tosi hyvä. Mut sitte teakissa ja nyt ku on kokemusta niin on tullut sellanen ettei tarvii olla niin hyvä.

Mies 32 v.

Ajattelen, että armollisuus on epävarmuudelle oivallinen kaveri. Voin tuskin koskaan välttyä epävarmuuden yllätyshyökkäyksiltä, mutta tunnen itseni jo niin hyvin, että voin opetella olemaan armollinen. Täydellistä minusta ei tulekaan ja virheitä sattuu koko ajan. Opettelen hyväksymään epävarmuuden osana työtäni.

INTUITION ONGELMAT

Tony Dunderfelt puhuu kirjassaan (2010, 56) intuition ja emotion eroista ja siitä kuinka nämä kaksi sekoittuvat helposti toisiinsa. Intuitio on usein oikeassa, kun taas emotionia varjostavat pelot, jolloin se usein johdattaa meitä väärään suuntaan. Miten sitten tunnistaa intuitio emotionista?

”Intuitio ei oikeastaan tunnu miltään. Samalla tavalla kuin havainto vaikkapa ”punaisesta” ei oikeastaan tunnu miltään. Kokemus siitä, että punainen on miellyttävä tai vastenmielinen väri, syntyy siitä, kun skriptit aktivoituvat tulkitsemaan asian tietyllä tavalla. Havainto punaisesta vaan on.”

Dunderfelt myös jaottelee intuition ja emotion seuraavanlaisesti:

Intuitio

Havainto

Nopeahko välähdys

Luonteeltaan selkeä

Rehellinen ja suora

Vapauttava

Emootio

Tunne

Mielessä viipyilevä

Luonteeltaan epämääräinen

Selittävä ja epäilevä

Painostava

Tämä määritelmä selkeytti minulle huomasti niitä ”intuitiivisia tilanteita”, joissa olen ollut hukassa. Kun annan pahan epäilyksen tai jonkun muun häiritsevän ajatuksen sekoittaa, enkä luota ensimmäiseen selkeään viestiin.

Mun intuitio on ollut useinkin väärässä silloin jos mä lähen seuraamaan sitä mihin oon rakastunut. Et mä jään kyl tosi usein kiinni siitä, että mä lähen seuraamaan jotain kuvaa mihin oon rakastunut vaikkei se kuuluis ollenkaan siihen esitykseen. Ja mä seuraan ja seuraan vaan sitä kuvaa kunnes mä yhtäkkiä huomaan että mitä mä oikein teen? Tai sitten että mä rakastun johonkin näyttelijään, mitä tapahtuu mulle tosi usein, että mä niinkun hurmaannun niin hirveesti jonkun tekemisistä, että mä ohjaan jotain nippelislapstickia jollekin johon mä oon siinä hetkessä hurmaantunut kunnes huomaan ettei tällä oo mitään tekemistä tän esityksen kanssa.

Nainen 40 v.

Intuitio on nopea työkalu, mutta myös hyvin epäluotettava, ainakin jos ei omaa välinettä eli itseään tunne hyvin. Intuitio voi myös olla väärässä. Näin

käy esimerkiksi silloin kun yleistää jonkin yksittäisen sattumuksen. Kaikki vihreät autot eivät välttämättä ole epäluotettavia, vaikka sellainen olisi joskus jättänyt minut tielle. Meillä on myös ennakkoluuloja ja muinaisia pelkoja, jotka eivät heijasta todellisuutta.

”Meillä on tiettyjä opittuja uskomuksia tai filosofisia tai uskonnollisia ajatuksia, joiden kautta peilaamme todellisuutta. Sitä, miten elämän tulisi mennä, miten asioiden tulisi tapahtua ja miten tulisi elää. Intuitiomme ikään kuin siivilöivät näiden uskomusten ja luulojen kautta.

- Toiveajattelu, esim. vahva intuitio lottovoitosta.
- Luuloajattelu, esim. kaikki ihmiset ovat pohjimmiltaan hyviä ja rehellisiä.
- Pelkoajattelu, esim. näemme voimakkaita painajaisunia jotka tulkitsemme intuition viesteiksi.

Kaikkien näiden väärien ”intuitioiden” takana on psyyken mahtava sisäinen intentionaalinen luovuus. Psyyke pystyy luomaan mielikuvia, tarinoita, uskomuksia ja unia, jotka auttavat ja tukevat yksilön tavoitteita.” (Dunderfelt 2010, 58)

On tietysti järkevää tarkistaa myös faktat, vaikka kuuntelisikin sisäistä vaikutelmaansa. Alitajunta tuntuu tekevän enemmän töitä, mikäli sille antaa vähän aikaa ja paljon tietoja. Monet ihmiset sanovatkin, että esim. suuria päätöksiä tehdessä kannattaa ottaa asioista ensin selvää ja sen jälkeen antaa asian olla kokonaan. Näin annetaan alitajunnalle aikaa tehdä ratkaisu. Intuitio kukkii, kun sille antaa työrauhan. Rentona hetkenä uusi näkemys voi humauttaa mieleen hetkessä.

Oppilaat kokevat intuitiivisen työskentelymallin kautta samoja ongelmia ja se on turhautuminen. Mun oppilaat kärsii valtavasti frustraatiosta ja siitä että ahdistaa kun ei oikein tiiä mitä on tekemässä, et mikä mun roolihenkilö on. Ainoa perustelu miten mun mielestä sen voi nähdä positiivisena on mun mielestä se, että näyttelijänä tilanne on aina sama. Joutuu sietämään täydellistä osaamattomuutta. Uus rooli tulee, millä jalalla tää nousee, millä äänellä tää puhuu... Mun mielestä.

Mies 40 v.

Minä uskon lujasti osaavani luoda turvallisen oppimis/harjoitusympäristön ja luotan intuitioni ohjaustilanteessa. Luotto omiin kykyihin luoda turvallisuutta saattaa aika ajoin olla väärässä, koska turvallisuus on kuitenkin jokaiselle niin henkilökohtainen asia. On vaikea määritellä etukäteen miten ihmiset reagoivat tilanteisiin. Opettajani Kaija Kangas vastasi pohdintoihini perinteisellä jäävuoriteorialla. Minä näen siinä ohjaustilanteessa vain pienen huipun niistä ihmisistä ja se mikä jää pinnan alle, on paljon isompi alue. Tämä isompi alue ei liity todennäköisesti millään tavalla opetukseen tai tekeillä olevaan esitykseen. Riippuen siitä, kuinka painavia ne pinnan alla olevat asiat ovat, oppilaan reaktiot voivat vaihdella hyvinkin järjettömältä tuntuvalta tavalla. Tällöin intuitioni on aina pulassa. Yritän tulkita asioita, joita en pysty tulkitsemaan.

Itsetuntemus

Ohjaajana koen, että intuition toteutumiseksi minun täytyy sietää itsessäni avuttomuutta ja epävarmuutta. Minun täytyy jaksaa sitä, etten heti tiedä – ja silti uskaltauduttava kohtaamaan tuntematon, ilman pelkoa ja ahdistusta. Vuorovaikutuksessa olevat ihmiset vaikuttavat aina toisiinsa. Ohjaajana myös toivon, että minulla on subjektiivinen tietoisuus toimintani seuraamuksista ja pystyn erittelemään tunteeni, ajatukseni ja mielikuvani. Tämä kaikki vaikuttaa intuition käyttöön työssäni. Mitä paremmin tunnen itseni, sitä paremmin ymmärrän reaktioideni ja ajatusteni syitä. Tällöin pystyn myös tarkemmin erottamaan intuition ja emotion toisistaan.

Teatterikorkeakoulussa ensimmäisenä opiskeluvuonna kävimme ”Elämänkaarit” -kurssin. Tällä kurssilla todella ymmärsin ensimmäisen kerran, että ohjaajana ja opettajana minun tärkein työvälineeni olen minä itse. Minun täytyy tuntea itseni, tietää tarinani ja myös hyväksyä minuuteni, jotta voin kohdata muut ihmiset mahdollisimman vapaana minuuden ”taakasta”. Kurssi ei ole kohdaltani vielä päättynyt, vaan käyn sitä edelleen ainakin alitajuisesti läpi. Minussa käynnistyi itseni tutkimus, joka toimii hyvin paljon alitajunnan tasolla. Näen edelleen unia lapsuudestani, mielikuvia jo unohdetuista tapahtumista ja muistan yllättävissäkin tilanteissa hyvin vereviä asioita menneisyydestäni.

Olen kokenut elämänkaarityöskentelyn auttavan minua selkeyttämään intuitiivisia hetkiä. Pystyn määrittelemään helpommin ja nopeammin tunteen mahdollisen alkuperän. Pystyn myös nykyään käsittelemään intuitiivisesti tai emotionaalisesti syntynyttä tietoa järjellisesti.

”Elämänkaaritutkimuksen pääajatus on, varsinkin individuaation näkökulmasta, että kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa. Ihmisen kehityksen osia ja alueita ei siksi voi liittää yhteen kuten $2+2=4$. Elämän eri vaiheet on tärkeää tuntea.” (Dunderfelt, 1990, 15)

Goleman puhuu kirjassaan ”Lahjakkuuden koko kuva - tunneäly” itsetuntemuksen vaikutuksesta tunteiden käsittelyssä. Itsetuntemuksesta

käytetään useita eri nimiä (esim. metakognitio, metatunne), mutta hän tarkoittaa ”tietoisuutta omista tunteista”.

”Tällainen itsetuntemus näyttäisi edellyttävän, että neokorteksi ja etenkin kielialueet ovat aktiivisia ja virittäytyneet nimeämään tunteet niiden herätessä. Itsetuntemus ei tarkoita ajattelua, joka antautuu tunteiden valtaan kiihkeästi havaintoihin reagoiden ja niitä suurennellen. Se on päinvastoin aivotoimintaa, joka pitää yllä itsetutkiskelua kuohuvimpienkin tunteiden keskellä.” (1995, 70)

EMPATIA

”Kun Hope, iältään vasta yhdeksän kuukautta, näki toisen lapsen kaatuvan, hänen silmänsä täyttyivät kyynelistä ja hän konttasi äitinsä syliin lohdutettavaksi aivan kuin vahinko olisi sattunut hänelle itselleen.” (Goleman, 1995, 129)

Goleman kertoo kirjassaan, että vauvat tuntevat empaattista huolta muista ympärillään olevista ihmisistä jo ennen kuin he edes ymmärtävät olevansa yksilöitä. Empatian juuret ovat siis vahvasti jo varhaislapsuudessa. Empatian syntyminen riippuu myös suurelta osin vanhempien kasvatustietämyksestä, mikäli lapselle näytetään esim. minkälaista tuskaa lapsen tottelemattomuus vanhemmissa aiheuttaa, vaikuttaa tämä lapsen empatian kehittymiseen. (Goleman 1995, 131)

Ulkopuoliset kuvailevat minua yleensä hyvin empaattiseksi ja suurisydämiseksi sekä työssäni että yksityiselämässäni. Minulla on empatiakyky, jota olen pyrkinyt hallitsemaan vuosien varrella. Empatiani herää usein tunteellisissa hetkissä, ja olen todella huono esimerkiksi nuhtelevaan katuvaan oppilasta tai olemaan lohduttamatta itkevää ihmistä. Empatiani ei koske vain tuntemiani ihmisiä, vaan kaikkia. Olen joutunut usein noloihin tilanteisiin myötäelämiseni vuoksi ja olen saattanut myös saada empatiani kohteen tuntemaan häpeää omasta tunteestaan. Empatiani on monta kertaa voittanut intuitiivisen kykyni aistia toisten ihmisten rajat tai tilanteen sallivuus.

Empatia on mielestäni kuitenkin yksi intuitiivisen ajattelun peruskivistä. Myötäelämisen kyky auttaa asettumaan toisen ihmisen saappaisiin ja ajattelemaan tilannetta toisen näkökulmasta. Empatian hallitseminen taas on osa itsetuntemusta. Minun täytyy oppia erottamaan tunnereaktio alitajunnan lähettämistä signaaleista.

”Lähetämme tunneviestejä aina ollessamme tekemisissä muiden kanssa, ja nuo viestit vaikuttavat ympäristöömme. Mitä taitavimpia olemme sosiaalisesti, sitä paremmin pystymme hallitsemaan viestejämme: hyvien tapojen mukainen käytöshän on pohjimmiltaan vain keino varmistaa, että häiritsevät tunteet eivät pääse haittaamaan kanssakäymistä. Tunneviestien hallinta on osa tunneälyä: kutsumme ”pidetyiksi” ja ”hurmaaviksi” ihmisiä, joiden seurassa on mukava olla heidän tunnetaitojensa vuoksi. Ihmisillä, jotka pystyvät tyyntyttämään muiden tunteita, on erityisen haluttu sosiaalinen kyky: heidän puoleensa käännytään suurimman tunnehädän keskellä.” (Goleman, 1995, 148)

TUNTEIDEN KOULUTTAMINEN

Tunnetaidot ovat taas tulossa pikkuhiljaa takaisin ”muotiin”. Yhdysvalloissa suunnitellaan koulujen pakolliseksi oppiaineeksi itsetuntemusta. Tunteita, niiden käsittelyä ja tulkintaa voi harjoitella. Se on jopa suotavaa.

Olin yläasteella koulukiusattu ja aika hukassa oman minuuteni kanssa (niin kuin moni muukin seitsemäsluokkalainen), olin poikamainen ja lintsasin paljon koulusta. Sain kuitenkin harrastaa teatteria, jossa oli myös itseäni vanhempia ja varmempia ihmisiä. Muistan miten pikkuhiljaa päätös syntyi mielessäni siitä, minkälainen ihminen haluan olla. Tavoitteeni olivat hyvinkin ulkokohtaisia tietystä näkökulmasta, mutta ne auttoivat minua eteenpäin. Halusin olla rauhallinen, kuunteleva, naisellinen ja hyvä keskustelemaan. Halusin myös pukeutua mielikuvani mukaisesti, joten en yli vuoteen käyttänyt muita kuin ruskean sävyisiä hameita ja mekkoja. Lähdin tietoisesti ulkoisen kautta muuttamaan itseäni, tai ainakin kuvaa minusta. Prosessin aikana kävi kuitenkin niin, että muutuin oikeasti myös sisältä. Tavoitteeni olivat onneksi kovinkin hyödyllisiä loppuelämää ajatellen ja siksi olen hyvin kiitollinen tästä ensimmäisestä tietoisesta itseni kehittämisen vaiheesta. Reilu vuosi ”projektin” aloittamisesta aloin saamaan palautetta useammiltakin ihmisiltä

siitä, kuinka naisellinen ja ihanan rauhallinen (ja tässä mielessä aikuismainen) olin. Se tuntui aluksi oudolta, kunnes tajusin, että minusta tosiaan on tullut se, mitä lähdin tavoittelemaan.

Ajattelen, että samalla tavalla, kuin minä koulutin itseäni, on mahdollisuus kouluttaa tunteita ja myös intuitiota. Kouluttaminen on mahdollista tutustumalla itseen ja menemällä sinnikkäästi kohti toivottua olotilaa. Ajattelen, että paras tapa on jo valmiiksi ajatella olevansa sitä mitä tavoittelee, niin sitä pikkuhiljaa muuttuu oikeasti.

Loppusanat

Tämä työ on avartanut jälleen käsitystä itsestäni ohjaajana. Avartumisesta seuraa väistämättä aina tunne, että on niin paljon asioita ja taitoja, joita en osaa tai edes tiedä. Monet taidot ovat myös järjellisen tiedon ulottumattomissa.

Olen aikaisemmin ajatellut, että olen laiska ohjaaja, koska jätän niin paljon varaa harjoituksiin. Luotan hetkeen. Tämän työn kirjoittaminen avasi minulle uuden oven muidenkin ohjaajien maailmaan. Intuitio ei olekaan vain minun selittämätön työkaluni, vaan kaikilla haastattelemillani ohjaajilla oli hyvin läheinen suhde aiheeseen. Haastateltavien puheesta ymmärsin myös, etten ole ollut yksin tämän laiskuudentuntoni kanssa.

Intuitio käsitteenä aukesi minulle paremmin, kuin olin osannut odottaa. Myös ajatukset intuition tunnistamisesta selkenivät kirjoittaessa. Silti edelleen intuitio on piilossa, eikä näyttäydy kokonaan. Sitä ei voi hallita, vaan se tulee sattumanvaraisesti.

Jokaisen intuitio toimii eri tavalla ja jokainen myös kuuntelee sitä omalla tavallaan. Taiteellisen lopputyöni aikana, minulle syntyi sekä suuri kunnioitus, että pelko intuitiivista työskentelyä kohtaan. Intuition ilmentymät tuntuivat useasti käsittämättömiltä ja johtivat myös harhaan. Nyt ymmärrän, että intuition sekoittaa helposti emotioon, joka useimmiten johtaa harhaan.

Minusta tuntuu, että tämän kirjallisen lopputyöni ansiosta olen avannut uuden polun intuitiivisen työskentelyn mahdollisuuksiin ja odotan innolla mitä sen polun varrelta löytyy.

Lähdeluettelo

Bogart, A. 2004. Ohjaaja valmistautuu. Jyväskylä: Gummerus.

de Saint-Exupery, A. 1944. Pikku Prinssi. Porvoo: WSOY.

Dunderfelt, T. 1990. Elämänkaaripsykologia. Porvoo: WSOY.

Dunderfelt, T. 2001. Intuitio ja tunneviestintä - ihmisten välinen näkymätön yhteys. Helsinki: Dialogia Oy.

Dunderfelt, T. 2008. Intuitio sisäinen viisaus. Helsinki: Kotimaa/Kirjapaja.

Goldberg, P. 1983. Intuition voima. Helsinki: Oy Rastor ab.

Goleman, D. 1997. Lahjakkuuden koko kuva- tunneäly. Keuruu: Otava.

Jung, C. 1960. Piilotajunnan psykologiaa. Helsinki: Tammi.

Järnefelt, R. 1996. Intuitiot –unohdettu voimavaramme. Järnefelt-Instituutti ry.

Koivunen, H. 2000. Hiljainen tieto. Helsinki: Otava.

Manninen, K. 2010. Minä onnistun. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.

Nurmi, T., Rekiaro, I., & Rekiaro, P. 1992. Suomalaisen sivistyssanakirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Liite 1.

KOKEILLUT

1. MIKON KIINTEISTÖESITTELY

Alkaa jo aulasta. Mikko jakaa kaikille esitteet, eli käsiohjelmat, jossa näkyy Bogartin otsikot huoneiden otsikoina. Mikko esittelee Köysiteatterin ympäristön kiinteistövälittäjän ominaisuudessa ja yrittää myydä talon katsojille. Murtuu lopuksi, kun ei onnistu.

2. RAISAN HENGITYS

Kaikki tekee. On jo tilassa käynnissä, kun Mikko tuo ihmiset sisään.

3. SAMIN EVOLUUTIO-tanssi

4. MAIPPI MUOVAA SAVEA/SAMIA

Sami liikkuu kuin savi olisi hänestä tehty woodoo-nukke.

5. SATUN ISÄ-TANSSI

Satu päätyy vaatteet päällä sängylle makaamaan

6. MILAN VAUVAJALAT

Malla nousee sängyn alta nuken jalkojen kanssa. Koreografia tapahtuu makaavan Satun päällä.

7. RUNO x 2

tapahtuu samanaikaisesti edellisen kanssa

Antin runo, jonka lausuu Raide:

Totuus on tuo tumma pilvi

leikkikentän ulkopuolella

Ja kun äiti tuon salaisuuden paljasti

peittämällä lapsiltaan silmät

kohti tulivat ihmiset

märät ja hiljaiset

ja jäivät nauha taakse katsomaan.

Tilanne muuttuu hiljalleen seuraavaan ja Nunu runon lausuu Anna H:

Syntyneenä samaan tilaan.

Navoille kurottaa siunattu.

Olkoon

Kohtusi hedelmä kurottaa

Olkoon siunattu

Syli, mitoista tarkin

väkisin syntyä

väkisin maata

navoille kurkottaa

siunattu

on uusi alku

tie ristille on vaikeampi käydä

kuin tyylikkäästi yli.

8. NUNUN KOKONAISUUS

9. RUNO

Emma V lausuu :

Ruumis

polttaa

en luovu

sumenee

en luovu

olen ihmiseksi rajaton

liekit kohisevat koko kehon kautta

tunnottomuus helpottaa ja pelottaa

olla näin ja aina

10. AKSELIN KAALI JA ANTIN JA JUULIAN HEDELMÄSALAATTI

Antti vierittää kaalin pöydältä alas Akselille ja aloittaa epätoivoisen hedelmäsalaatin teon. Tätä hetken aikaa, ennen kuin Juulia tulee. Päättyy siihen, että Veera ja Tuomas tulevat lavalle.

11. RUNO

Jonka aikana Veera T. Juo vettä ja Tuomas kantaa sitä hänelle.

Akselin runon lausuu Veera A:

Vieressä hautajaiset, kärryjä
saati heräävä maa
joukkomurha ristiinnaulitsemiskuvauksissa
lapsia mäellä
kauhan kanssa tuoretta hautaa

12. NELLAN RAKKAUSKOHTAUS

13. RUNO

Ja erotiikka kohta (asioita melkein tapahtuu)

Nella lausuu:

Alku kuulostaa yksinkertaiselta
sitkeyttä, punaista
- voimaa
riipaus säilöntäainetta ja
valinta
olen kuullut joidenkin repivän sen vihreän osan irti
mutta miksi
Tarvitaan
sitkeyttä, punaista
voimaa ja valinta
ja kun luulet olevasi valmis
haukkaat palan
onkin pidettävä huoli
sisältö turskahtaa poskelle

jää muistoksi valkoiseen paitaan

14. ILJAN NEUROOTIKKO

15. VEERAN VÄKIVALTAPORKKANA

Kaikki makaa lattialla, paitsi Annikki, joka pilkkoo porkkanoita. Muut sätkii veitsen äänestä

16. RUNO

tapahtuu osittain samanaikaisesti edellisen kanssa
Noora lausuu:

MUERTE

Kuoleman tehdas on ikkuna Tuonelan porteille:
ruumiiksi
raadoiksi
eineksiksi
ruoaksi
Turhaan pelkäätte
On elämä irvokas asia, luurankonne lempeä

17. KUOLEVA SILJA

Akselin ohjaustyö tekstistä.

18. EMMAN HENGITYS SÄNGYLLÄ

19. RUNO JA RAISAN LAKANAKOHTAUS

Anna N lausuu venäjäksi runonsa, jota en osaa tähän kirjoittaa. Samaan aikaan toisaalla Ride, Raisa ja Mila herää lakanan alla, mutta yleisö ei koskaan näe heidän kasvojaan.

LOPPU